

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 24/18871-1
Saksbehandler Anette Meling

Utvalg	Møtedato
Ungdomsrådet 2024 - 2025	02.12.2024
Oppvekst- og utdanningsutvalget 2023 - 2027	03.12.2024
Kommunestyret 2023 - 2027	11.12.2024
Flerkulturelt utvalg 2023 - 2027	02.12.2024
Helse- og omsorgsutvalget 2023 - 2027	03.12.2024

Tilstandsrapport 2023-24 for barnehager, skoler og barnevernet i Grimstad

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Kommunestyret tar Tilstandsrapport 2023-24 for barnehage, skole og barnevern i Grimstad til orientering.

Vedlegg

Tilstandsrapport 2023/24. Tilstanden og veien videre for barnehagene, skolene og barnevernet i Grimstad

Dokumenter

- Udir (analysebrett for statistikk - skole og GSI)
- Barnehagens statistikkportal (BASIL og analysebrett for statistikk – barnehage)
- Statistisk sentralbyrå (SSB)
- KOSTRA
- Forskningsbidrag

Aktuelle lovverk

- Barnehageloven med forskrifter
- Opplæringslova med forskrifter
- Barnevernsloven med forskrifter
- Barnekonvensjonen
- Kommuneloven

Sammendrag

Årets tilstandsrapport for barnehage, grunnskole og barnevern omfatter mye, og er ment å være et godt grunnlag og oppslagsverk for leseren og beslutningstakerne. Ved å lese sammendraget, oppsummeringen under hvert kapittel, samt anbefalingene, vil leseren få med hovedpunktene i den samlede rapporten.

Under følger tilstandsrapportens sammendrag i sin helhet.

Fakta

Det er lovregulert at det skal skrives en årlig tilstandsrapport for grunnskole og barnevern. Kommunedirektøren har de siste årene valgt å skrive en felles tilstandsrapport for både grunnskole og barnevern. I tillegg skrives også tilstanden for barnehagefeltet inn i rapporten, selv om dette ikke er lovpålagt.

Hensikten med å skrive en felles tilstandsrapport for de tre tjenestene er nettopp å se sammenhengene, både på hva som fungerer, hva som er utfordringene og mulighetene, og hvilke tiltak kommunen bør sette inn med tidlig innsats og barnets beste i sentrum.

Det er viktig å presisere at den årlige tilstandsrapporten skal inngå som en del av Grimstad kommunes ordinære plan, budsjett og rapporteringsarbeid og har kvalitetsutvikling som siktemål. Rapporten er ment å være et viktig grunnlag for politiske vedtak om mål, strategier og tiltak.

Tilstanden på barnehageområdet

Det er en stor overvekt av private barnehager i Grimstad. Tall fra 2023 viser at det er 28 barnehager i kommunen. Av disse er fire barnehager kommunale. På landsbasis var det 106 færre barnehager i 2023 enn i 2022. I Grimstad var det ingen endring i antallet.

Per 15. desember 2023 var det totalt 1187 barn i barnehagene i Grimstad, mot 1189 barn året før. Av de 1187 var 221 barn i kommunale barnehager. I alle barnehagene var det 20 barn med deltids plass i 2023 mot 37 barn i 2022. Andelen av heltidsplasser synes å være økende. Kommunen ivaretar både pedagognormen og bemanningsnormen i barnehagene. Det er lav andel menn som jobber barnehagene i Grimstad, men over landsgjennomsnittet.

Grimstad inngår i regionalt samarbeid om kompetanseutvikling (Rekomp) som inkluderer både de private og de kommunale barnehagene. Satsingsområdene er knyttet til flerkulturelle barn, digital praksis, bærekraftig utvikling og kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis.

Enkelte barnehagelærere deltar på ulike videreutdanningsprogram via utdanningsdirektoratet.

Det er prosentvis noen færre barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp under skolealder enn i landet ellers, men det er relativt mange barn med tilrettelegging, her ligger Grimstad over landsgjennomsnittet.

Tilstanden på grunnskolens område

Tallet på elever i Grimstad har holdt seg forholdsvis stabilt i perioden 2017-2024. Årets tall er 2900 elever. Det er 2 elever færre enn for året før. Årsverk til undervisning samlet har økt med 13,1, men det er bare 1,5 av disse årsverkene som kan tilskrives ordinær opplæring.

Årsverk til individuell tilrettelagt opplæring (tidligere spesialundervisning) med pedagog har økt med 11,5 årsverk fra 2022-23 til 2023-24. Med den marginale økningen av årsverk vi ser knyttet til ordinær opplæring, må vi tilskrive økningen av årsverk hovedsakelig til individuell tilrettelagt opplæring. Årsverk til assistent etter enkeltvedtak er redusert med 8,3 årsverk. Dette er et brudd på tidligere mønster hvor reduksjonen gjerne var knyttet til assistenter som *ikke* var knyttet til enkeltvedtak. Det har vært en liten reduksjon knyttet til elever som har vedtak på særskilt språkopplæring sammenlignet med året før.

Fem av skolene oppfylte ikke minstenorm for lærertetthet i 2023-24. Grimstad kommune har i fjor fått innvilget færre studieplasser til videreutdanning enn det kommunen hadde godkjent. Det kan bli krevende å komme i mål med å tilfredsstille kompetansekravene innen 2025. Samlet er det nå 38 (i fjor 86) lærere i Grimstadskolen som mangler de nødvendige studiepoengene for å fortsette å undervise i fagene sine etter 2025.

Andelen elever med individuell tilrettelagt opplæring i Grimstad er lavere i 2023-24 enn året før og lavere enn hele landet. Andelen elever med vedtak om individuell tilrettelagt opplæring øker med økende alder. Det er betydelig variasjon mellom skolene i andel elever med vedtak, og begge privatskolene i kommunen ligger fortsatt svært høyt, selv om begge har hatt en liten nedgang. Det er også store kjønnsforskjeller knyttet til individuell tilrettelagt opplæring. Når elever får individuell tilrettelagt opplæring, får de mange pedagogtimer. Når elever får tildelt assistenttimer, får de mange timer.

Det er flere forhold som er grunnleggende for at elever skal oppleve et godt læringsmiljø. Utvalgte læringsmiljøindekser fra elevundersøkelsen i denne tilstandsrapporten er: elevdemokrati og medvirkning, faglige utfordringer, trivsel, støtte fra lærerne, og vurdering for læring. Fortsatt skårer både landet og Grimstad lavt på elevdemokrati. Elevene i Grimstad-skolen rapporterer om lav fornøydhet når det gjelder skolens vurderingspraksis. Elevene i barneskolen opplever likevel noe høyere grad av tilfredshet enn elevene på ungdomstrinnet. Elever på barnetrinnet rapporterer lavere grad av støtte fra lærer enn eleven året før, men rapporterer noe høyere fornøydhet enn elevene på ungdomstrinnet. På barnetrinnet skårer Grimstad og hele landet likt på trivsel (4,0). På ungdomstrinnet skårer Grimstad noe under landet på trivsel (3,9 mot 4,0)

Det er mange elever i Grimstadskolen som rapporterer om mobbing (11,1 prosent på 7. trinn og 10,2 prosent på 10. trinn), men det er en bedring fra året før. Elevundersøkelsen viser at mobbing foregår både i klasserommet, i skolegården, i korridoren, på do, i garderoben, kantinen og på skoleveien. Mange av de elevene som opplever digital mobbing, blir også mobbet ansikt til ansikt.

Elevene i Grimstad som gjennomførte nasjonale prøver (NP) i lesing på barnetrinnet i 2023-24 har prestert bedre enn elevene som gjennomførte prøven skoleåret 2022-23. Elevene på 8. trinn i Grimstad har prestert svakere på NP i lesing sammenlignet med Grimstadeleven fra året før, med bedre sammenlignet med elever fra landet for øvrig. Det er mange elever på 5. trinn i Grimstad som plasserer seg på laveste mestringsnivå i NP engelsk (31,4 prosent). Det er mange elever på ungdomsskolen som plasserer seg på de to laveste nivåene i engelsk, og ungdomsskoleelevene presterer svakere enn hele landet. Det er færre elever på 5. trinn som har plassert seg på laveste

mestringsnivå i NP regning sammenlignet med året før. Dobbelt så mange Grimstad-elever på ungdomstrinnet har plassert seg på laveste mestringsnivå i NP regning sammenlignet med året før (13,7 prosent)

Snittet for *standpunktkarakter* for 10. trinn skoleåret 2023-24 i norsk hovedmål har i Grimstad gått markant ned fra fjoråret, og er det laveste i fireårs-perioden med 3,6. Snittet for standpunktkarakter i matematikk i Grimstad har sunket fra skoleåret 2021-22 til skoleåret 2023-24. Grimstadelevne 2023-24 har 0,1 høyere snittkarakter i standpunkt engelsk sammenlignet med fjoråret (4,0 mot 3,9)

Snitt-karakter på *eksamen* 10. trinn for Grimstad-elevne i skriftlig norsk har sunket fra 3,3 i 2022-23 til 3,1 i 2023-24. Snitt-karakteren på eksamen for Grimstad-elevne i matematikk viser en negativ utvikling (fra 3,5 til 3,0). Snitt-karakteren for Grimstad-elevne i engelsk har økt fra 3,8 til 4,0. Snitt-karakteren for hele landet i engelsk var 3,8.

Skolebidragsindikatorne viser skolenes innsats for elevenes skoleresultater. For å måle skolenes innsats, kontrolleres det for tidligere elevprestasjoner og foreldrebakgrunn (utdanningsnivå, husholdningsinntekt og elevens innvandringsbakgrunn). En positiv verdi indikerer at skolen bidrar mer enn landsgjennomsnittet, mens en negativ verdi indikerer at skolen bidrar mindre enn landsgjennomsnittet. Årets resultater viser at skolene i Grimstad sitt skolebidrag er negativt sammenlignet med landsgjennomsnittet, og at det er det svakeste i fire års-perioden.

Når det gjelder grunnskolepoeng, viser de rekordhøye grunnskolepoengene både for Grimstad, Agder og for landet de foregående år mer normale utslag nå som også eksamenskarakterene igjen inngår i regnestykket. Eksamenskarakterene er som regel lavere enn standpunktkarakterene. I Grimstad var grunnskolepoengene i 2023-24 på 41,1 og noe lavere enn året før (41,7) og noe lavere enn hele landet (42,2).

Når det gjelder andel elever som har gjennomført og bestått videregående opplæring (VGO) i løpet av 5/6 år, er det 82,2 prosent. Det er noe lavere enn året før (83,4 prosent) som da var det høyeste registrerte i Grimstad. Det er store kjønnsforskjeller på gjennomføring både nasjonalt og i Grimstad når det gjelder studiespesialiserende utdanningsprogram. Den mest markante forskjellen er likevel mellom de ulike studieprogrammene. I Grimstad gjennomførte 90,4 prosent studiespesialiserende, mens det kun var 73,5 prosent som gjennomførte yrkesfaglig program.

Tilstanden på barnevernsområdet

Barnevernsreformen trådte i kraft 01.01.22. Den innebærer at kommunene får mer ansvar for barnevernet, både faglig og økonomisk, enn tidligere. Det stiller igjen krav til kommunens styring av barnevernet, til ledelsen i barnevernet og til det samlede familiestøttende arbeidet. Reformen skal bidra til å styrke arbeid med forebygging og tidlig innsats. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) presiserer at målene i reformen kun blir oppnådd gjennom endringer i hele oppvekstsektoren. Derfor blir barnevernsreformen i tillegg omtalt som en oppvekstreform.

Endringer i barnevernloven trådte i kraft fra 01.01.23. Loven skal bidra til bedre barnevernfaglig arbeid, styrke barns og foreldres rettssikkerhet, og bidra til økt vekt på forebygging og tidlig innsats.

Barneverntjenesten i Grimstad ble fra 2022 flyttet fra helse og omsorgssektoren til oppvekstsektoren, sammen med andre sentrale tjenester for barn, unge og deres familier. Dette skal bidra til bedre samhandling og samordning av innsats og tiltak i tjenester rettet mot barn og unge i kommunen.

Barneverntjenesten i Grimstad har lagt bak seg en periode med utfordringer, spesielt knyttet til bemanning og høyt sykefravær. Det ble utarbeidet en strategi for hvordan barnevernet skulle levere sine tjenester på en bedre måte, men implementering av strategien er et kontinuerlig arbeid.

Et viktig mål med barnevernreformen (oppvekstreformen) er tverrfaglig samhandling. Barneverntjenesten jobber iherdig for å tilfredsstille kravene knyttet til fosterhjemsområdet, samt å være en god medspiller og samarbeidspartner i å styrke laget rundt barn, unge og deres familier.

Når det gjelder aktiviteten rettet mot barn og familier, viser statistikken at det var en nedgang i antall bekymringsmeldinger fra 2020, 2021 og til 2022 (fra 489 til 349). Antall undersøkelser ble også blitt redusert fra 2021 til 2022 med 58. I 2023 økte antall bekymringsmeldingene igjen (379), og det gjorde også undersøkelsene (152 i 2022 til 185 i 2023).

Av de som sendte bekymringsmelding til barnevernet i 2023, var det flest fra politi (79) og fra anonyme (50). Det ble sendt 29 bekymringsmeldinger fra skoler og 7 fra barnehager.

Barneverntjenesten kan iverksette tiltak både i og utenfor hjemmet. De aller fleste tiltak er såkalte frivillige hjelpetiltak, samt frivillige botiltak utenfor hjemmet. Tiltaksgruppen følger opp om lag 140 saker. De benytter flere ulike metoder i møte med familiene.

Noen barn og unge er under omsorg av barnevernet, enten i et fosterhjem, forsterket fosterhjem, spesialisert fosterhjem eller i institusjon. Noen ungdommer er også på såkalt ettervern hvor formålet er å ivareta ungdommer som har hatt tiltak fra barneverntjenesten og som fortsatt trenger bistand og støtte etter nådd myndighetsalder i en overgang til voksenlivet.

I 2024 er det omtrent 45 barn som barneverntjenesten plasserte i fosterhjem. Samtidig er det rundt 15 ungdommer på ettervern. Mangel på fosterhjem og institusjonsplasser har preget barneverntjenesten det siste året. Plassering i beredskapshjem, som i utgangspunktet skal være for en kort periode, blir lengre enn ønskelig. Fosterhjemsangel kan også ha innvirkning på resultatet i nemnda.

Barnevernreformen innebærer blant annet at såkalte statlige fosterhjem fases ut, og kommunen overtar ansvaret alene for de barna som har mest krevende behov. Samtidig har de økonomiske kostnadene (egenandelen) til institusjonsplasser økt betraktelig som følge av denne endringen. For kommunen vil det derfor i fremtiden være avgjørende å lykkes med forebyggende arbeid og tidlig innsats, slik at så få barn og unge som mulig får behov for institusjonsplass.

Vurderinger:

Hvert temaområde i Tilstandsrapporten avsluttes med oppfølgingspunkter for kommende periode. For å sikre en god og realistisk kvalitetsutviklingsprosess, er det imidlertid nødvendig å foreta prioriteringer om hva som bør iverksettes først og hva som kan komme senere. Rapportens siste kapittel omhandler anbefalinger og veien videre. I forbindelse med ressursprioriteringen presenteres følgende anbefalinger:

Anbefaling (hva)	Hvorfor	Konkretisering (hvordan)	Deltakere (hvem)	Konsekvenser for økonomi og ressursbruk
Trygt og godt barnehage og skolemiljø	Hindre utenforskap, mobbing og krenkelser Fremme læring og gode relasjoner	Realisere mål og strategier i kommunens plan for forebyggende arbeid Konkrete tiltak: ➤ Kompetanseløftet skal være et varig kompetanseløft på det spesialpedagogiske feltet, og skal bidra til at kommunen har tilstrekkelig kompetanse tett på barna og elevene for å kunne forebygge, fange opp og gi et inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud til alle, inkludert barn og elever med behov for særskilt tilrettelegging. ➤ Tiltak knyttet til mobbing konkretiseres i virksomhetsplanene til barnehagene og skolene ➤ Sikre elevene bedre medvirkning knyttet til både arbeidet med skolemiljø og hvordan skoleresultatene skal bedres	Barnehage- og skoleeier Ledere og ansatte i barnehage, skole, PPT og andre tverrfaglige tjenester i kommunen Private barnehager og skoler Foresatte	<u>Kostnader:</u> Kompetansehevende tiltak Midler gjennom tilskuddsordningen via felles satsing i Østre-Agder samarbeidet Søker særlige tilskudd til nybosatte barn (IMDi) <u>Gevinst:</u> Flere barn og unge som gjennomfører utdanningsløpet Store samfunns-økonomiske gevinster på sikt
Videreføre dreining av Individuell tilrettelagt opplæring - til ordinær tilpasset opplæring (universell opplæring)	Mindre stigmatiseringen, bedre bruk av ressurser, flere barn kan få hjelp raskere, mer inkludering og behov for mindre saksbehandling	➤ Kompetanseheving av skolens ansatte og PPT ➤ Videreutdanning av lærere innenfor spesialpedagogikk ➤ Delta på Kompetanseløftet for inkluderende praksis og spesialpedagogikk i partnerskap med Østre Agder og UIA	Skolene i samarbeid med PPT og skoleeier	<u>Kostnader:</u> Ressurser til kurs, utdanning og veiledning <u>Gevinst</u> Færre enkeltvedtak på sikt Enklere saksbehandling Flere barn og unge som mestrer livet

		➤ Aktiv skoleeier som initierer samlinger		
Forbedre faglige resultater	Nasjonale prøver og skolerultat er viser bekymringsfull utvikling	➤ Bedre analyser og tiltak knyttet til lokale resultater ➤ Mål og tiltak må komme tydelig frem i virksomhetsplanene til skolene	Ledere og ansatte i skolene i samarbeid med skoleeier	Bedre resultater som igjen øker sjansen for bedre gjennomføring og deltakelse i samfunnet
Veiledning til barnehagene knyttet til styrkings-tiltak og organisering	Bedre utnyttelse av knappe ressurser Styrking til beste for flere barn	➤ Kompetanseheving av ledere og ansatte i barnehagene og PPT ➤ Delta på Kompetanseløftet for inkluderende praksis og spesialpedagogikk ➤ Aktiv barnehageeier som initierer samlinger	Barnehagene i samarbeid med PPT og barnehageeier	<u>Kostnad:</u> Ingen ny kostnad <u>Gevinst:</u> Færre henvisninger og færre vedtak Mer inkluderende praksis
Foreldre veiledning og foreldrestøtte	Bidra til å trygge og støtte voksne hjemme Bidra til å skape gode samarbeid Bidra til å skape gode foreldrenettverk	Gratis foreldreveiledning til alle foresatte Bruke systematiske programmer som skal medføre likhet og inkludering	Helsestasjon Kvalifiserings-tjenesten Familiesenter ICDP-veiledere Barnehage Skole Kultur Nav Barnevern	<u>Kostnader:</u> Ressurser til foreldreveiledning <u>Gevinst:</u> Tidlig innsats Færre enkeltvedtak Hindre utenforskap, mobbing og krenkelser Flere barn og unge som mestrer livet Trygge foreldre (voksne)
Lavinntekts-familier	Hindre utenforskap Livsmestring og inkludering	Alle barn i alderen 7-18 deltar i minst en fritidsaktivitet / hobby (et gratis tilbud) Viderefører metodikken i «Nye Mønstre» Barnevern i tett samarbeid med Nav Skolene må ivareta gratisprinsippet (jfr. opplæringsloven)	Barnehage Skole Kultur Frivillige Foresatte Nav Barnevern Kvalifiserings-tjenesten	<u>Kostnader:</u> Støttetiltak til lavinntekts-familier Videreføring av «Nye Mønstre» <u>Gevinst:</u> Hindre utenforskap Flere aktive barn og unge Familier som på sikt lykkes med egen økonomi
Ledelse	Styrket ledelse på ulike nivåer	Ny organisasjonsstruktur i oppvekstsektoren med mindre lederspenn, tettere	Ledere på ulike nivå	<u>Kostnad:</u> Kompetanse-hevende tiltak

	kan bidra til bedre bruk av ressurser Flere elever utfordrer mer enn tidligere og styrket klasseledelse vil bli nødvendig for å lykkes med å få til et godt læringsmiljø	oppfølging og kortere kommunikasjonslinjer	Klasseledere i skole Ped. ledere i barnehage Barnevernet	Organisasjonsendringer <u>Gevinst:</u> Trygge og bedre ledere Mer effektive ledelses-strukturer
Faste, årlige temadager mellom politisk nivå og oppvekst-sektoren	Politisk nivå skal være oppdatert og ha kunnskap om oppvekst-sektoren, samt å legge til rette for gode vedtak	Videreføres og innarbeides i politisk møteplan	Politikere, ledere i oppvekst-sektor og nøkkel-personell	Bedre og mer effektiv utnyttelse av felles ressurser
Fortsette med felles tverrfaglige samlinger for å sikre at tjenestene har tilstrekkelig kjennskap til hverandre	Utnytte den samlede kompetansen og sikre god samhandling	Felles møtepunkter og samlinger settes i årshjul	Ledere og nøkkel-personell avhengig av tema Koordineres av Tverrfaglig utviklingsteam (TUT)	<u>Kostnad:</u> Tverrfaglige Samlinger og workshops <u>Gevinst:</u> Bedre og mer effektiv utnyttelse av felles ressurser og styrke det tverrfaglige samarbeidet til det beste for barn, unge og deres foreldre

Konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler at Grimstad kommunestyre tar Tilstandsrapport 2023-24 for barnehagene, grunnskolene og barnevernet i Grimstad til orientering.

Videre anbefales det at utfallet av dialogen og drøftingen av tilstandsrapporten, etter presentasjonen for kommunestyret, legges til grunn for mål og strategier knyttet til hvilket nivå og kvalitet tjenestene som leveres for barn og unge i Grimstad skal ha.